

ÚTINAPLÓ

Bencze Mihály : Bodor Géza bukaresti emlékei

Bodor Géza 1911. február 10 - én született Fiumében, ahol apja Bodor Géza (1880. december 11. – 1920. június 18.) hivatalnokként dolgozott, anyja Nagy Irén (1882 - 1953) pedig a családot rendezte, hisz még ott volt a két kisgyerek Júlia és Ferenc. A család 1916-ban hazaköltözött Brassóba. Apja halála után a családot nagyapja Nagy Ferenc tartja el, de nemsokára ifj. Bodor Gézának is családfenntartó szerep jut, nyaranta munkát vállal, hogy a családját fenntarthassa.

Kitűnő eredménnyel elvégzi a brassói Felsőkereskedelmi Iskolát, és 1930-ban állást kap a *Fonyó Julius* féle gabonakereskedésben, mint könyvelő, de nemsokára egy újabb tragédia következik be életében, gyermekparalízist kapott és mindkét lábán elsorvad az izomzat. Évekig fekszik kolozsvári és budapesti klinikákon, élet és halál között. Ez a betegség egész életére rányomja a bélyegét csak addigi sportos életvitelének köszönhető, hogy életben maradt.

1934 és 1939 között Brassóban él és dolgozik, de 1939-től meg kell válnia családjától és Bukarestben meggy munkát keresni. 1935 és 1936 között eladja nagyapja sepsiszentgyörgyi földbirtokát, és Brassóban épít egy 4 lakásos, a kornak megfelelő modern házat.

1939. december 1. és 1946. október 1. között könyvelő a bukaresti Református Egyháznál, majd 1946 októberétől 1949. január 31.-ig könyvelő és titkár a bukaresti Egyesített Magyar Gimnáziumban.

Ebben az időben a bukaresti református egyház gazdag egyház volt. Volt modern kertészete, víztoronnyal, modern tornaterme és tenispályája, amiket még a Bukarestben tartózkodó német tiszték is gyakran kibéreltek. Úgy tűnt, hogy Bukarestben akar letelepedni végleg, mert a Giulești- Kálvin temető és a vasút között telket vásárolt.

És következett 1944. április 4.-ike, amikor az általa vásárolt telkéhez közel négy besszarábiai menekültekkel teli várakozó vonatot, és egy elindult vonatot angol-amerikai katonai repülőgépek lebombáznak, majd végiggépfegyvereztek. A rengeteg halottat a vasúthoz közel fekvő beépítetlen telkeken létesített tömegsírokba temették, köztük az ő telkére is. Soha nem kapott kárpótlást érte. Most is csak gaz van ezen a helyen, az egyetlen vaskeresztet is ellopták. Semmi nem jelzi ennek a tragédiának a nyomát. Az 1944. április 15.-én végrehajtott angolszász bombatámadás során a Sf. Voievozi utca 50 szám alatti épületet, ami a református egyházé volt, egy bomba telibe találta és a romok alatt elveszett Bodor Géza minden vagyona, kivéve két tárgyat: egy ébresztőórát, ami a törmelékek alatt tovább ketyegett, és egy olajfestményt, ami csoda folytán az egyik falon maradt az eredeti helyén. A festményt Abodi Nagy Béla készítette, aki Bukarestben tartózkodott és baráti viszonyban volt vele. A kép éppen a lebombázott ház udvarát ábrázolja télen, amikor a másképp a kapu előtt levő kis árusbódét beköltöztették az udvarra úgy, ahogy azt az ő szobájából lehetett látni. Ezután átköltözött az ugyancsak a Sf. Voievozi utca 52 szám alatti épületbe, ami hasonlóképpen a református egyház tulajdonát képezte. Még lakott a bukaresti református egyház otthonában 1931 nyarán is. Eleinte a bukaresti református egyház otthonában lakott. A Bukarestben tartottak felvételi vizsgát vasúti állomásfőnököket képző iskolába. Bodor Gézának sikerült is a versenyvizsgálója, de mert özvegy édesanyja nem tudta volna fizetni a bukaresti költségeket, maradt a brassói felsőkereskedelmi iskola oklevelével. A sors furcsasága az volt, hogy 1944 húsvétján az amerikai légiflotta Brassót is bombázta, és apósának, Salamon Jánosnak a Traian utcai lakását teljes bombatámadás érte, minden törmelék a szomszédba repült, a telek üres maradt. 1947-ben az új rendszer az üres telekért termény beszolgáltatást kért, ezért eladták, de a pénzváltás ezt is elvitte.

Ezzel a sorscsapásoknak még nincs vége. Öccse, Bodor Ferenc, akit ezredével a frontra vittek súlyosan megsebesül a craiovai vasútállomáson az 1944. október 31.-ről november 1-re virradó éjjelen bekövetkezett súlyos, 64 halottat okozó vasúti balesetben, majd meghal a craiovai katonai kórházban, 1945 márciusában. A bukaresti élményeiről mindig örömmel mesélt, a háború előtti jólétről és gazdagságról, és a háború utáni szegénységről, a vasgárdista lázadásról, a forró nyarokról amikor éjjelente nem tudtak aludni a hőségtől, a hideg szeles telekről, a bombázásokról, amik nemegyszer az utcán találták, mert a paralizált lábai miatt nem juthatott el az óvóhelyekre.

A háború után részt vesz az új bukaresti magyar iskola megszervezésében, tevékenykedik a Magyar Népi Szövetségben, megbízást kap, hogy a Kolozsváron induló magyar nyelvű egyetem pénzét kezelje. Sok bukaresti magyarral tartott kapcsolatot. Takács Pál igazgató-tanárhoz életre szóló barátság fűzte. A karácsonyi ünnepeket a Barta családnál töltötte több bukaresti magyarral együtt. Ez a Barta úr kiváló autószerelő volt és jómódban élt feleségével, de gyermektelen volt a házasságuk. Ők támogatták a bukaresti iskolarendszert, és a művelődési életet. Évekkel később Bartáné vagyonát Bodor Gézára íratta.

Bodor György 1950-ben visszajön Brassóba és feleségül veszi Salamon Olgát (1917. december 21. – 2005. október 17.), házasságukból megszületik egyetlen gyerekük Bodor János (1955. szeptember 26.). Nyugdíjazásáig, azaz 1967-ig a brassói Strungul-Hidromechanika üzemben könyvelő, és egyben a pénzügyi osztály főnöke. 1985. március 6-án halt meg, és hithű reformátusként a sepsiszentgyörgyi református temetőben ősei mellett alussza örök álmát.

Most pedig következzen Bodor Géza visszaemlékezése: *„Évekkel a fővárosból történt eltávozásom után egyik ismerősöm megkért: írjam meg mi hagyott bennem legmaradandóbb emléket bukaresti tartózkodásom idejéből. Habozás nélkül a bukaresti református elemi iskolára gondoltam.*

Ezt az iskolát 1931-ben ismertem meg. Felvételiző diák voltam s jobb híján a Grivița úti Londra szállodában laktunk. Szobánk ablaka az utcára nyílt: reggeltől estig a nap sütötte, s ha kinyitottuk a fűlsiketítő zaj miatt lehetetlen volt minden szellemi munka. Egy ismerősöm tanácsára a Sf. Voevozi utcai magyar diákotthonba költöztünk melynek létezéséről addig nem tudtunk. Az otthon a ref. elemi iskola egyik szárnyát foglalta el. Egyszerű, de tiszta hálószobái, fürdője, tanulóterme igazi oázist jelentettek számunkra s csak áldani tudtuk azokat, akik létrehozták. Mivel a diákotthon ablakai éppen szemben voltak az iskola termeivel tanúi lehettünk az itteni életnek, annak a gondoskodó szeretetnek, amivel a tanszemélyzet a gyerekeket körülvette. A tanítás kezdete előtt bérelt autóbussz állott meg az iskola előtt. Kb.40 kis és nagy iskolás kászolódott ki belőle. A külvárosok különböző gyülekezési pontjairól szállította a gyerekeket az iskolába s majd a tanítás befejeztével ugyanoda vissza. A szállítási költséget a tehetősebb szülők valamint jószívű mecénások fizették, akik mindig akadtak szép számban. Mert a Bukarestben letelepedett magyart egyházán kívül még két szál fűzte nemzetiségéhez: az iskola és a temető. Minden nap az iskola tanulói egy-egy pohár tejet is kaptak ingyen. Abban az időben még nem tudtam, hogy 7-8 év múlva sorsom ismét ebbe az épületbe vezet s én is részt veszek nemcsak adminisztrációs, hanem pedagógiai munkájában is. Ma úgy emlékszem vissza, mint legszebb munkahelyemről. Nagyon szépek voltak az iskola ünnepélyei, amelyek azért is látogatottak voltak, mert a háború alatt Bukarestben jóformán semmi magyar nyelvű színelőadás nem volt s az emberek szívesen látogatták meg a kis művészeket. A bejáratnál levő perselyben összegyűlt adományok bizonyították az anyagi sikert, ami szükséges is volt az ebéd és a tejakció folytatásához. Egy ilyen emlékeim közül mindig visszatérő ünnepélyről szeretnék megemlékezni. A háború éveiben jártunk, az élet mindjobban az emberekre nehezedett, kevesebb lett az élelem, több a gond, nagyobb a nyomorúság. Karácsonyi ünnepet tartottunk a bukaresti ref. elemi iskolában. Az erős hóesésben tömegesen jöttek a szülők, gyermekek, ismerősök és barátok s már jóval az előadás kezdete előtt a terem zsúfolásig megtelt, a később érkezőknek már csak a bejárat tér és az udvar jutott, onnan figyelték a teremből kiszűrődő hangokat. Az ünnepély sok izgalom között megkezdődött s a tanulók egymásután mondták fel szerepüket. A befejező szám egy karácsonyi dalocska volt, amit egy VI osztályos leányka énekelt. Sovány kicsi szőke leányka állott a pódiumra s énekelte a karácsonyi dalocskát: Karácsony estjén gin- galang, gin-galang. Kellemes gyermekhangja csilingelve szállott a teremben, melegséget vitt a hallgatóság szívébe. Az emberek szeméi előtt talán a rég elhagyott, havas székelyföldi falu képe jelent meg ahol bizonyára most készülődnek a karácsonyesti istentiszteletre. Szeretet és béke járta át a lelkeket. Csendesen oszladozott a tömeg, füliünkben ott csengett a karácsonyi ének, melyet közkívánatra többször is meghallgattunk. A havazás megszűnt s a kitisztult égbolt ragyogó csillagai világították az elsötétített fővárost. Ezek után pár hónap múlva szinte észrevétlenül eljött az évvége s a gyereksereg boldogan oszlott szerte. A nyári vakáció már a végéhez közeledett, amikor szomorú gyászruhás asszony kopogott az iskola irodájába közölni, hogy kisleánya - a karácsonyi énekes leányka – valami elhanyagolt vakbélgyulladás következtében meghalt. Mindnyájan megrendülve vettünk tudomást az iskola legjobb énekesének haláláról. Azóta jó néhány évtized pergett le. A szőke kicsi leány rég elporladt a giulești temetőben. Ott pihen kedves tanítónője s lehet már szülei is. Nevüket, emléküket rég befedte a feledés pora. De amikor beköszönt a tél –úgy Advent táján-s a közeli park fenyőfái hófehér köpenyt öltenek melyek s a hóesés jégkristály díszeiről szikrázva verődnek vissza a nagyváros fényei ismét eszembe jutnak a bukaresti ref. elemi iskola karácsonyi ünnepélyei s messziről, nagyon messziről hallani vélem a kicsi leány énekét. Végtelen örömet érzek, mint amikor rég nem látott ismerősre találok s csendben, csak úgy magamban, vele énekelem: Karácsony estjén gin-galang, gin-galang. “.

BENCZE, Mihály: Memoirs of Géza Bodor in Bucharest

This brief article remembers Géza Bodor, who played a prominent role in the organization and management of the Hungarian school in Bucharest after WW II.

